

KYRKNYTT

Tidningen om

LIVSFRÅGOR OCH KRISTEN TRO

från Svenska kyrkan i Karlstads stift

världen

vi

VARFÖR GÖR VI INGET...

...förrän det blir katastrof?

DIGI-TALA MED KYRKAN

Om gamla och nya sätt att prata allvar

2

2020

En vacker dag kommer vi att förstå att vi alla bor i samma boning på en liten plätt i utkanten av en dansande galax – och leva därefter.

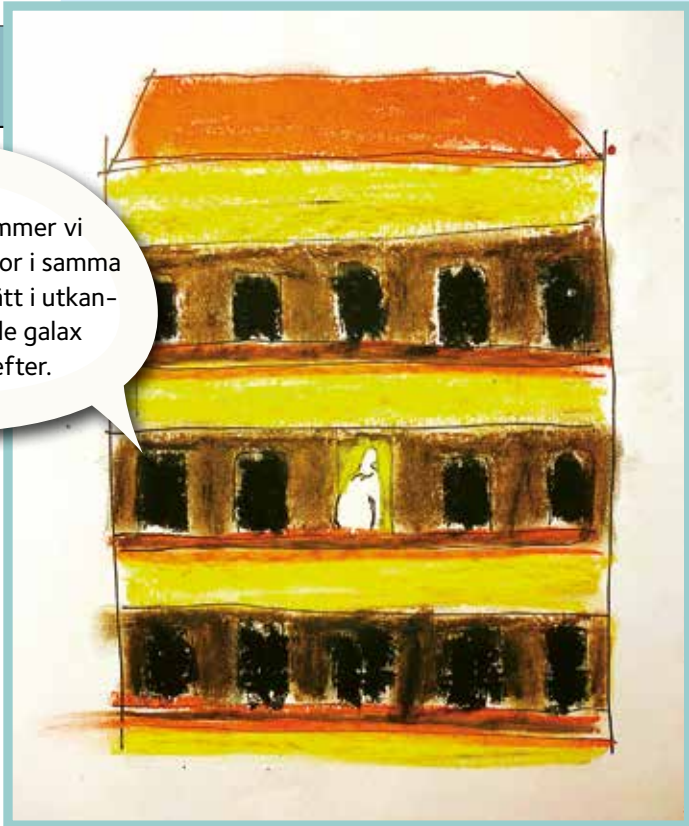

Bild: Hans Kvarnström. Följ Dagdroppar på instagram eller bloggen <http://universitetskyrkankarlstad.blogspot.com> om du vill se fler.

Det har varit en annorlunda vår i år. Personligen hade jag gärna sluppit att få höra ordet "corona" en enda gång till. Samtidigt: svallvågorna av corona har åtminstone lett till en god sak. Det har nämligen fått många av oss, mig själv inkluderad, att tänka kring vårt liv och vårt samhälle ett extra varv. Det har fått oss att tänka på allt det goda som många av oss till vardags tagit för givet: gemenskap, hälsa, att få resa och röra oss vart vi vill... allt detta kan ett litet simpelt virus slå i spillror på någon månad. Och coronaviruset har på så sätt, i förlängningen, fått oss att förstå hur hela världen hänger samman. Hur allt i tillvaron hänger ihop. Det som händer på en marknad borta i en avlägsen stad i Kina, som ingen av oss kunde namnet på, är inte längre oviktigt.

Den insikten har coronaviruset fört med sig. Faktiskt.

Martin Luther skriver på ett ställe i Stora katekesen: "Det du lever ditt liv för, det är i sanning din Gud". Och coronaviruset har satt detta vi lever våra liv för i blyxtbelysning. Satte jag till exempel min tillit till aktiebörserna, ja då fick coronaviruset mig att vackla ordentligt i mitt val av Gud. Satte jag min tillit till min familj och mina vänner, ja, då fick mig coronaviruset att fundera på hur jag använder min tid till vardags. Och så vidare. För att säga det med författaren Per Olov Enquist: "Vad ska man med en Gud till, om man inte kan dö i hans armveck". ●

SÖREN DALEVI
biskop i Karlstads stift

Saknar du dator?

Om du inte har tillgång till dator och internet är enklaste sättet att komma i kontakt med din församling att ringa Svenska kyrkan på din ort.

Har du svårt att hitta telefonnumret kan du få hjälp via stiftets reception.

RING

054-17 24 00

läs KYRKNYTT på nätet
svenskakyrkan.se/karlstadsstift/kyrknytt

KYRKNYTT
Karlstads pastorat
Västra Kyrkogatan 5, 652 24 Karlstad

ansvarig utgivare och redaktör
Cecilia Hardestam 054-14 15 32
cecilia.hardestam@svenskakyrkan.se

redaktionsråd
Louise Hedberg, Marie Lundström och Helena Söderqvist

grafisk form
Maria K-Back, Whiter Shade

tryck
LÖWEX Trycksaker AB, Växjö
ISSN 2001-6212

Svenska kyrkan

Digi-tala med kyrkan

Under våren har möjligheterna att ta del av svenska kyrkans aktiviteter via dator, paddor och mobiler närmast exploderat. Många församlingar direktsänder eller filmar och lägger ut gudstjänster på hemsida eller Facebooksida.

Självklart gäller det också Karlstads domkyrka där det inte bara är direktsändning varje söndag kl 11.00, åtminstone juni månad ut, på svenskakyrkan.se/karlstadspastorat.

DU KAN OCKSÅ SE GUDSTJÄNSTERNA i efterhand, när du vill på hemsidan glimt.tv eller om du bor i Värmland via vanlig tv på Sappas, Telias och Comhems kabel- och IPTV-nät.

Får du problem att få in kanalen kan du på vardagar under kontorstid ringa 054-14 14 00. ●

Det finns många sätt att nå och samtala med kyrkans anställda digitalt eller över telefon.

Tala med...

• JOURHAVANDE PRÄST

Just nu är jourhavande präst tillgänglig på telefon extra mycket, kl 17-08 varje dag. Ring **112** och fråga efter jourhavande präst.

Du kan också nå jourhavande präst med ett digitalt brev eller chatta varje dag kl 18-24. Se här hur du gör! svenskakyrkan.se/jourhavandeprest

• SVERIGEFINSKA TELEFONJOUREN/PALVELEVAPUHELIN

Varje kväll kl/jokailta klo 20-24, **020-26 25 00**

• SJUKHUSKYRKOR

Diakoner och präster finns på sjukhusen i Arvika, Karlstad, Torsby och Trollhättan. Kontakta dem per telefon eller mejl.

svenskakyrkan.se/samtalsstod/sjukhuskyrka

• PRATA MED DIAKON/PRÄST I DIN BYGD

Många pastorat/församlingar erbjuder just nu samtal via telefon under vissa tider. Sök information på: svenskakyrkan.se/ortsnamn eller skriv in namn på pastoratet/församlingen i sökrutan på svenskakyrkan.se och klicka dig vidare.

På svenskakyrkan.se/corona finns mer information. Du kan också söka din församlings sida och se vad som är på gång via facebook.com ●

Läs mer om livet, hopp och tro på: svenskakyrkan.se/karlstadsstift och svenskakyrkan.se/karlstadsstift/kyrknytt

Njut av musik i stiftets kyrkor

De flesta församlingar och pastorat i Karlstads stift erbjuder sommarmusik även denna sommar. För sammanställning av programmen se svenskakyrkan.se/karlstadsstift/sommarmusik. Du kan också söka vad som erbjuds på respektive ort via appen Kyrkguiden.

Digitala hälsotips för själen

MEDITATION

Meditation som stresshantering är numera avdragsgillt som friskvård. Vill du prova att slå dig ner för att odla upp inre åkrar av lugn och frid inom dig kan du vara med på Domkyrkans meditationsstund när som helst.

Sök på svenskakyrkan.se/karlstadspastorat. Skriv Meditation i sökrutan och klicka dig vidare. Då får du både veta hur du gör och kan sitta med i den 20-minuter långa meditationsstunden.

Fler övningar, tips och en kortare andningsövning som gör gott för själen hittar du på svenskakyrkan.se/sokdintro/halsa-for-sjalen. ●

DIGITAL DANSMÄSSA

Just i dag annandag pingst, den 1 juni, när den här tidningen landat i din brevlåda kan du delta digitalt i en dansmässa klockan 19.00. Och du kan dansa med därhemma, stegen är lätta att följa. Det går också att ladda ner agendan med sångerna på svenskakyrkan.se/karlstadspastorat. ●

LÄS MER

om Emilia och Johans husprojekt, hur du tar hand om ett ödehus och hur du blir mer självförsörjande på svenskakyrkan.se/karlstadsstift/kyrknytt

▲ 240 kvadratmeter att renovera – och inreda. Johan Einarsson och Emilia Karlsson har hittat hem i sitt ödehus och ser fram emot att återställa sitt hus i samma skick som det en gång var, om än lite modernare.

◆ Fantastiska takmålningar i ett av de stora rummen, men även vattenskador från ett läckande yttertak. Huset bjuder på både glädjeämnen och utmaningar.

Två ungdomar, strax över tjugo år gamla, köper ett jättestort hus som stått tomt i ett par decennier. En ännu större ekonomibyggnad ingår dessutom – och renoveringsbehovet har de inte riktigt koll på...

– Ja, det kanske var lite dumdrigt. Men vi har aldrig ångrat oss, försäkras Emilia Karlsson.

De ger öde hus nytt liv

----- text & bild HANS MÅNSSON -----

Det var hösten 2018 som Emilia och hennes pojkvän Johan Einarsson köpte gården, som ligger i Sörmark, Torsby.

– Jag hade länge drömt om att få bo i ett hus med sekelskiftesveranda, berättar hon när jag hälsar på hos dem ungefär ett år senare.

– Och jag svarade att jag visste ett hus nära mitt hem som stått tomt länge, fyller Johan i.

De har ännu inte flyttat in, men de har kommit en bit på väg. Siktet är inställt på inflyttning under kommande vinter.

Ägaren var först inte var så pigg på att sälja, men gav med sig till slut, inför Emilias ”tjat”, som hon själv uttrycker det.

Kontraktet skrevs i oktober, ungefär när Emilia fyllde 23. Priset blev dryga halvmiljonen och sedan var det bara att dra på sig arbetskläderna och sätta igång i den 280 kvadratmeter stora mangårdsbyggnaden. Laga fuktskador i murkna bjälklag och under en trasig del av taket. Lägga in nya golv, installera jordvärme, riva lager av tapeter.

– Min värsta mardröm var att det skulle vara hussvamp, men jag har insett att det inte behöver vara så farligt. Det är bara att ta bort det och se till att den inte får förutsättningar att växa mer, säger Emilia.

Vi går på rundsyn. Rumsytorna är verkligen vad som i en mäklarannons skulle kallas ”generösa”. Liksom takhöjden: 283 cm. Vackra inslag finns överallt. Takmålningarna i finrummet nere, den mjuka väggsvängen i trappans hörn, glasverandan en trappa upp, rökgångarnas intrikata konstruktion på vinden.

Samt inte minst alla originalfönstren, som man hittade i uthuset – inklusive karmarna. Stor lycka för en ödehusräddare!

– Se vad smäckra de är, säger Emilia och smeker en av de nyrenoverade bågarna, som står lutade mot väggen i finrummet. Det ska bli så roligt att sätta in dem!

VI SÄTTER OSS en stund vid bordet i rummet med de fina takmålningarna och tittar på ett flygfoto från när gården levde sitt förra liv. Så ska det bli igen, säger Emilia med något drömmande i blicken.

Det råder inga tvivel om att Emilia och Johan kommer att kunna genomföra sitt renoveringsprojekt. De har inspiration, energi och praktisk kompetens. Johans kunskaper från jobbet, där han serverar skogsmaskiner, kom väl till pass när han hittade en gammal rostig Atila-grävare som stått utomhus i många år. Framdrivningen funkar inte, men vad spelar det för roll? Det är bara att dra sig fram med hjälp av skopan.

BÅDE JOHAN OCH EMILIA har vuxit upp i trakten och aldrig haft någon längtan att bli stadsbor. Emilia bodde i Karlstad medan hon utbildade sig till socionom, men det får räcka. Och nu har stadens dragningskraft börjat minska bland ungdomar över huvud taget, menar hon.

– Det är inte alls lika trendigt att flytta till stan längre. Nu vill alla bli självförsörjande som en Mandelmann. Jag vill också gärna ha ett trädgårdsland i någon form, men först behöver jag skaffa mig gröna fingrar.

– Och självhushållning kan ju handla om mer än just att odla sin egen mat. Vi tränar på det ständigt, genom att exempelvis hyvla egna lister och fixa fönstren själva. Sådant som gör oss mindre beroende av andra.

Vad krävs annars av den som ska ta sig an ett husprojekt som detta?

– Man behöver ha ett intresse för att bevara och för att sätta sig in i saker. Den som tänker riva ut allt bör bygga nytt i stället. Och man ska ge sig tid att lära känna huset. Det går inte att ta tillbaka det man gjort, säger Emilia.

– Och så är det bra att ha en partner som orkar hålla på hele natta, tillägger hon med ett leende.

JAG LÄMNADE UNGDOMARNA denna sensommarkväll, när solens varmgula strålar strök över trädtopparna på det egna lilla skiftet, ner mot bostadshuset. Skulle de hinna flytta in innan våren, som planerat?

– Jo, vi flyttade in i mars, berättar Emilia i telefon. Det var väldigt gott att få komma på plats. Toaletten är klar, och ett provisoriskt kök. Liksom golvvärmen i nedervåningen. Det är som att man har kommit över tröskeln. Och nu har vi nära när vi jobbar vidare med huset.

Något som också tillkommit är ju pandemin, som sätter även husprojektet i ett nytt ljus, konstaterar Emilia.

– Det har blivit ännu tydligare hur stora fördelar det innebär att bo på landsbygden, med självständigheten som det ger. Möjligheterna att odla och att skaffa djur. Jag känner en stor tacksamhet att vi har vårt eget ställe nu. ●

RELIGION?

Svenskar som firar jul och gifter sig i kyrkan betraktar sig ofta inte som kristna. Samtidigt tror de att svenskar med muslimsk bakgrund är väldigt religiösa.

– Så är det inte. De är ännu mer kritiska mot religion, säger forskaren David Thurfjell som studerat båda grupperna. ◊----- text BÖRGE NILSSON/TEXTRA -----◊

De firar kristna högtider som jul och påsk. De låter döpa sina barn och gifter sig i Svenska kyrkan där de är medlemmar.

Men de kallar sig inte kristna och tror inte på Gud.

Religionsvetaren David Thurfjell har kallat dem "Det gudlösa folket". Så heter hans bok om de postkristna svenskarna som kom ut 2015.

Där visar han hur betydelsen av ordet "kristen" har ändrats under 1900-talet från att ha varit en allmän beteckning på någon som bor i samma land, firar samma högtider och har samma värderingar som andra. I början av seklet var nästan alla svenskar döpta, alltså var de kristna.

Så sent som 1957 fick barnen i småskolan, dåtidens lågstadium, kristendomen presenterad för sig genom tolv teman. Det var naturen, trygghet, aftonbön, hjälpsamhet, att dela med sig, att vara aktsam om det som lever, kamratskap, vördnad för gamla, tacksamhet, att tänka på andra, söndag och gudstjänst.

Allt som är hedervärt och bra, det var kristendom. I dag, skriver David Thurfjell, är det väl bara aftonbön och gudstjänst som kvalar in som begrepp som har med kristendom att göra.

– Vi fått ett mycket snävare religionsbegrepp. I dagens Sverige är det de frikyrkliga som kallas för kristna, säger David Thurfjell.

Som kristen förväntas du alltså vara strikt bibeltroende och ta sånt som Marias jungfrufödelse av Jesus som en bokstavlig sanning. Det gör kretsen av kristna svenskar tämligen begränsad, långt mindre än den folkkyrkliga tanke som Svenska kyrkan står för.

I boken om det gudlösa folket drar David Thurfjell ut parallellen till synen på religiositet över huvud taget. Han har intervjuat städernas sekulariserade medelklass. De postkristna, de som växte upp i en kristenhet men som nu inte längre betraktar sig som religiösa. De som fått svenskar att kallas världens mest sekulariserade folk.

– Ja, om man menar religiösa på amerikanskt vis så är svenskarna världens minst religiösa folk, säger David Thurfjell.

Epitetet kommer från World Values Survey, ett världsomspännande forskningsprojekt som samlat in data om tro sedan 1981.

– Forskarna jämför graden av religion i hela världen, men det är amerikanska sociologer som gjort undersökningen och därför är det amerikansk standard som räknas. Hur ofta går du i kyrkan? Tror du på en personlig Gud? Kallar du dig religiös? De vanliga svennebanakristna går inte i kyrkan, de säger inte att de tror på Gud. Så deras svar räknas inte som religion, säger David Thurfjell.

Tidigare har han forskat om de religiöst extrema, som

TRADITION?

muslimska shiiter och tungomålstalande romska pingstvännen. I Pingstkyrkan gills inte det svenskkyrkliga dopet. Ska du räknas som kristen där, måste du döpas på nytt.

När han föreläste om sina shiiter och pingstvännen kom den urbana medelklassen och lyssnade. Läkare, lärare och socialarbetare som var medlemmar i Svenska kyrkan men hade mycket bristfällig kunskap om sitt eget arv och inte räknade sig som kristna. Det gjorde honom intresserad av att forska på sina åhörare, så han knackade dörr i medelklassområden och ställde frågor om tro.

– En del av den självbilden är att andra är religiösa. Det var något man var i det förflutna och något som andra är nu, säger David Thurffjell.

DE SOM RÄKNAS SOM ALLRA MEST "ANDRA" på senare tid är muslimer. De är väldigt religiösa. Tror vi.

Men det beror på. Studerar man motsvarande muslimsk grupp så stämmer det inte alls.

– De som har muslimsk familjebakgrund, de vi kallar kulturmuslimer, är mindre religiösa än de kulturkristna, säger David Thurffjell.

Det är inte så konstigt. Alla stora invandrarländer till Sverige på senare år har haft en mycket stark sekulär tradition under 1900-talet, länder som Iran, Irak, Syrien, Turkiet och Bosnien. Den omfattande religiösa väckelse som uppstått där har gjort det först på senare tid.

Forskarna har ställt frågor till den webbpanel med 60 000 personer som används av SOM-institutet vid Göteborgs universitet, ett institut som gör regelbundna mätningar av opinionen i olika frågor. De har valt ut 900 deltagare med muslimsk familjebakgrund.

Precis som de kulturkristna som inte anser sig ha

någon religion, är det många i den gruppen som inte ser sig som muslimer. Bara 38 procent av dem med två muslimska föräldrar betecknar sig själva som muslimer. Av dem som har en, är det bara 10 procent. De andra är sekulära före detta muslimer, precis som många svenskar med kristen bakgrund betecknas som postkristna.

– Samma kritiska syn på religion som finns hos de postkristna hittar vi hos de postmuslimska. De är faktiskt mer kritiska än kristna svenskar. Det är alltså inte bara icke-muslimer som är islamkritiska. Människor med muslimsk bakgrund är det i nästan lika stor utsträckning.

Problemet med webbpaneler är att de som ingår i dem själva har anmält att de vill vara med. Det gör att fler svarar på frågorna, vilket är bra för att veta att svaren gäller en större grupp än just de som svarat, men det försämrar representativiteten. En nyanländ flyktning från Syrien som har svårt med språket har knappast anmält sig dit.

– Nu ska vi göra en postenkät som vi skickar till hemadressen till ett representativt urval. Det kan ge lägre svarsfrekvens men i kombination med svaren i webbpanelen bör det ge oss en ganska bra bild av den här gruppen, säger David Thurffjell.

Det kan ge svar på hur religiöst det egentligen är att fasta under ramadan och avsluta med att fira eid. Eller hur mycket religion det ligger bakom beslutet att inte äta gris.

– Att högtidlighålla ramadan i den muslimska världen är väldigt likt hur vi högtidlighåller julen. Man firar högtider, men bara för att det är tradition. Man äter inte gris, men inte för att det står för något religiöst, utan bara för att man säger att det är äckligt med griskött, säger David Thurffjell. ●

Dop med goodie-bag

Tro, tradition och fest. Så beskriver Svenska kyrkan dopet. Men handstickade babysockor, vad har det med saken att göra? I Färgelanda är dopet en angelägenhet för hela församlingen, förklarar kyrkoherde Sigge Widekärr.

– Vi behöver våga tänka nytt, säger han.

----- text HELENA SÖDERQVIST -----

Behovet av att samla släkt och vänner för att välkomna ett nyfött barn har snarare ökat än minskat. I dag firas bebisar stort, både före och efter födseln. Nya riter som babyshower för den gravida kvinnan och olika namngivningsceremonier för den nyfödda blir vanligare. Samtidigt väljer allt färre föräldrar att döpa sina barn.

– Det är ett resultat av sekulariseringen men också av att kyrkan har förlorat kontrollen över riterna. Tidigare hade vi monopol men nu finns alternativ. Och många väljer dem.

Sigge Widekärr tycker att kyrkan behöver våga tänka nytt och prova sig fram. Inte förfasa sig över sekulära trender.

– Okej, nu ser det ut så här och var är då det kristna budskapets plats? Hur kan vi bidra och möta människor i olika situationer?

Det är frågor som behöver diskuteras, menar han.

– Kyrkan ska inte kunna erbjuda vad som helst, men ibland är vi för stelbenta.

I Karlstads stift döps hälften av alla barn.

För femton år sedan döptes åtta av tio. Förändringen går snabbt. I riket som helhet är trenden ännu tydligare. Där döps 40 procent av de nyfödda. Det framgår av studien *Dop i förändring*, som kyrkokansliets enhet för forskning och analys tagit fram.

STATISTIKEN ÄR DYSTER läsning för kyrkan. Men det finns församlingar som lyckats vända utvecklingen. Praktiska saker som hur kyrkan pratar om dopet, hur familjerna bemöts och hur dogudstjänsten utformas har avgörande betydelse, visar rapporten.

I Färgelanda har kyrkorådet sedan fyra år tillbaka valt dopet som ett prioriterat område. Här döps 70 procent av alla nyfödda, det är en hög siffra, men för fem år sedan var den 90 procent. Att värna om medlemmarna och att rekrytera nya är en överlevnadsfråga för kyrkan.

Alla som föds i Färgelanda får en personlig hälsning från kyrkan. De välkomnas till världen och familjen bjuds in till dop. Och det är här strumporna kommer in.

– Dopet är en angelägenhet för hela församlingen och det vill vi lyfta fram, säger Sigge.

En dopkasse med bland annat hemstickade babysockor fungerar som symbol.

– Vi ser det som ett sätt att göra många delaktiga i dopet. Sockorna stickas av äldre damer i församlingen.

Sigge beskriver hantverkets meditativa funktion och hur damerna under arbetet med sockorna ber för de nyfödda och deras familjer.

Dopkassen innehåller även kyrkans pekbok om dopet, en reflexängel och en haklapp med texten ”Du är värdefull”. Lite som en kristen motsvarighet till goodiebagen på kommersiella event. Det gillas förmodligen inte av alla. Räcker det inte med dopljuset och välsignelsen?

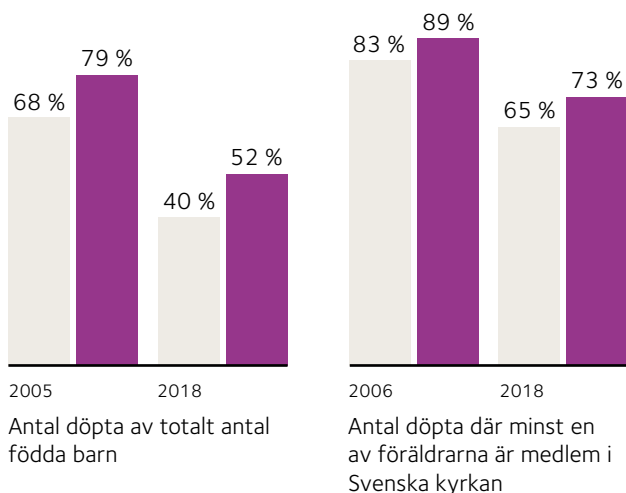
Sigge suckar.

– Vi kan inte hålla på att fördöma så fort det sätts en pumpa på en grav.

Citatet kräver sin förklaring. Han har tidigare lyft fram helgerna allahelgona och hallo-ween som exempel på hur olika riter utvecklas.

Så många väljer dop

■ Riket
■ Karlstads stift

LÄS MER! svenskakyrkan.se/dop

– Kyrkan är jätteduktig på att prata sorg. Vi har verkligen anammat människors behov av att tända ljus, där har vi följt med i tiden men samtidigt stretar vi emot och är skeptiska till halloween.

När nya högtider och riter blir viktiga för människor måste kyrkan fundera och finnas med, menar han. Inte slösa kraft på att fördöma pumpor.

JUST I DAG SITTER SIGGE och formulerar ett välkommbrev till nyfödda och deras familjer. Det är anpassat till coronaläget. Vid dopet vill många att släkt och vänner ska kunna samlas, men det kan dröja länge än innan det är möjligt. Framtiden är oviss.

– Därför erbjuder vi oss att komma hem och döpa, sen kan familjen låna församlingshemmet när krisen är över och ha en dopfest då. Det är en möjlighet som passar för vissa. Andra vill vänta. Men vi behöver erbjuda alternativ.

Att leta lösningar i nuet, vara flexibel och välkomnande är viktigt, tycker Sigge.

– Jag är rädd annars att vi tappar en plats att tala om tro, säger han. ●

Doppet

text SÖREN DALEVI

En egenhet med kristendomen är att vi döper människor. Ordet dop har med ”doppa” att göra, och det eftersom man ursprungligen dopade ner dopkandidaten i vattnet. Än i dag är det så i varmare länder; när jag var med på ett barndop i Egypten för ett antal år sedan så doppade man till exempel ned hela barnet i dopvattnet tre gånger. Så var det även i Sverige långt in på 1500-talet. Under 1500-talet ändrades dock seden, och istället för nedsänkning började man begjuta barnets panna med vatten. Så gör vi än i dag. Förmodligen gjorde kylan i våra länder att det ansågs tryggare för barnets hälsa att inte doppa ned det tre gånger i iskallt vatten. Låter klokt.

Men redan i fornkyrkan kunde dop gå till på olika sätt. Där och då bestod problemet i att få tag på tillräckligt med vatten, eftersom kristendomen spreds snabbt till platser där det var brist på vatten. I Didache, en bok som har 1900 år på nacken, beskrivs detta problem: ”Om du inte har rinnande vatten, döp då i annat vatten. Om du inte kan döpa i kallt, så döp i varmt. Om du inte har någotdera, gjut då vatten tre gånger över huvudet i Faderns och Sonens och den heliga Andens namn.”

Men varifrån fick den tidiga kyrkan idén att doppa ned folk i vatten? Jo, det fick man förmodligen från judendomen. Ville man som hedning bli jude, fick man nämligen gå i undervisning en tid. Det hela avslutades med en ceremoni där man doppades i vatten och dessutom fick ett namn. Men såklart även från att Jesus själv lät döpa sig av Johannes Döparen, i floden Jordan.

Från att ursprungligen ha varit ett individuellt val kom dopet under århundradenas lopp att bli något alla gjorde. Dopet ömsade så att säga skinn, och blev ett tecken på att man inlemmats i en kristen kultur och i ett kristet samhälle.

I Sverige blev således dopet ett tecken på att man blev del av det svenska, av de kristna idealen och de kristna värderingarna. Som den judiske folklivsforskaren Dan Korn nyligen konstaterade i en bok om det svenska samhället: ”När vi skrapar lite på den sekulära ytan visar det sig att tankar och handlingsmönster nästan alltid har sina rötter i kristendomen. Vårt samhälle är i många avseenden mycket religiöst under en tunn sekulär fernissa”. Demokratin? Bibeln. Tanken om alla människors lika värde? Bibeln. Tanken om individens frihet? Bibeln.

Jag menar att Dan Kron har en poäng. Flera av våra grundläggande värderingar, det som vi tar för givet och därför trott att vi inte behövt värna, bottnar i Bibeln. Och Kron kommer till samma slutsats som jag: Sverige är inte så sekulariserat som vi tror, Sverige är tvärtom genomsyrat av kristna ideal.

Och jag tror att många som döper sina barn gör det av det skälet, även om det i normalfallet inte är tydligt utsagt eller artikulert. ●

Läs mer av biskopen på svenskakyrkan.se/karlstadsstift/biskopen-svarar

Kyrknytt fortsätter att följa fotografen Jessica Segerbergs nio veckor långa cykelresa, 258 mil från Stockholm till Tromsø i Nordnorge. På vägen tog hon porträtt på människor hon träffade och skrev ned deras historier. Fler av Jessicas berättelser finns på instagramkontot [@jsegerberg](#)

Att möta världen genom människor

Jag trodde inte det skulle bli iransk kultur eller fransmäns kärlek för majonnäs som jag skulle lära mig genom att cykla i Norge. Men så blev det. Vid Norges kust finns en välkänd cykelled där människor från hela världen trampar sig mot landets nordligaste punkt, Nordkap. Man möter inte bara ett land genom att färdas genom det. Varje geografisk yta, kultur, tradition och vana gömmer sig inuti människorna man träffar.

◊----- text & bild JESSICA SEGERBERG -----◊

2

1 Det är inte ofta man träffar en 18-åring som precis fått sin första mobiltelefon. Henri från Hamburg var tvungen att skaffa en när han bestämde sig för att cykla från sin hemstad till Nordkap i Norge, hans mamma tillät inget annat. "Jag vill göra saker på riktigt, inte bara titta in i en skärm".

2 Jag mötte Nima från Iran och Hervé från Schweiz några dagar innan jag skulle nå mitt mål. De följde mig till Tromsø och trots att vi umgicks i bara en vecka blev vi som en familj. Det är något med enkelheten man lever i, utsattheten i att vara ensam som gör relationerna på vägen nära.

3 Jag och ryska Iryna kände igen oss i varandra. Det är svårt att sätta fingret på varför man gör det med vissa människor, det spelar ingen roll hur bristande språket är. Vi hann äta frukost ihop en morgon och innan jag cyklade vidare räckte hon över en orange T-shirt och sa "Kom ihåg mig".

4 Det var viktigt för mig att fortsätta resan på egen hand, trots att jag fick flera möjligheter att ta följe med andra. I slutändan var det kraften i att klara saker på egen hand och att få tid att vara ensam i mitt huvud som vägde över. Ensamheten lärde mig lika mycket som alla möten.

Se mer!

Digital utställning: jessicasegerberg.com/bloggen

Fysisk utställning: på **Karlstads stadsbibliotek** hela sommaren

3

4

Varför gör vi inget förrän det är katastrof?

o - - - - text PERNILLA FREDHOLM bild ISABELLE SÄLLSTRÖM - - - - o

COVID-19

KLIMATFRÅGAN

Coronapandemin visar att samhället visst kan göra stora ekonomiska insatser för att mildra kriser. Samma sak är möjligt med klimatet.

Men vi människor har en tendens att inte agera förrän katastrofen är ett faktum. Det konstaterar psykologen och författaren Billy Larsson.

Vi lever med en kris som är unik, eftersom den har lett till åtgärder över stora delar av världen något som aldrig skådats tidigare. Med corona tvingas vi också inse att inte ens experterna vet allt, och att vi därför måste stå ut med stor oro och osäkerhet.

– En pandemi väcker starka känslomässiga reaktioner och skapar en egoistisk motivation, man är rädd för sitt eget liv eller sina närståendes. Den är också komplex med många hot samtidigt, dels mot det egna livet men också mot sjukvårdens förmåga att återhämta sig, våra jobb och vår ekonomi, säger Billy Larsson, psykolog och författare till boken *Klimatkatastrofens psykologi och mänsklighetens framtid*.

Jo, vissa har stulit handsprit och hamstrat mediciner så att andra blivit utan. Samtidigt har människor i stort visat förståelse, solidaritet och även hjälpsamhet gentemot utsatta grupper. Även samhället har reagerat förvånansvärt resolut och handlingskraftigt.

– Coronakrisen visar med stor tydlighet att samhället har enorma ekonomiska resurser när det väl behövs. Samma sak skulle självklart kunna gälla för klimathotet.

VARFÖR GÖR VI DÅ SÅ LITE ÅT KLIMATFRÅGAN, som ändå varit så dominerande de senaste åren? Kanske just för att den inte upplevs så akut och konkret drabbande som coronapandemin, menar Billy Larsson. Klimathotet är på många sätt abstrakt och delvis avlägset, och vi agerar som om det fortfarande finns handlingsutrymme eller att ny teknik ska lösa stora delar av problemet.

Svenskarna har relativt bra koll på miljöproblemen, och en Sifo-undersökning från 2013 visade att 72 procent var villiga att göra stora eller mycket stora uppoffringar för att inte utsätta kommande generationer för klimatrisker. Paradoxen här är att vi ändå inte alltid lever som vi vill eller lär, ett fenomen som i psykologin benämns som ”kognitiv dissonans”. Vi vet vad som är rätt, ändå gör vi inte det utan försöker rättfärdiga det vi gör.

– Till exempel när man köper en SUV, för ”jag bor ju på landet. Dessutom flyger jag så sällan”. Eller så tycker man att klimatfrågan är politikens ansvar. Men vi har ju alla ett ansvar, även om politiska lösningar förstås är bäst.

Här finns en viktig skillnad mellan klimatfrågan och coronaviruset, menar Billy Larsson. Och den handlar om motivation. Visst kan människor rättfärdiga risktagande även i corona-tider, men man är i mycket högre grad benägen att ta sitt personliga ansvar eftersom pandemin får oss att reagera mer känslomässigt.

I klimatfrågan blir det svårare att känna det ansvaret, till exempel för kommande generationer – för dem har man ju inte någon relation till. Klimatproblemen ligger också på en större och mer abstrakt nivå,

och kräver därför beslut grundade på förnuftsmässiga tankar om rättvisa snarare än på känslomässiga skäl. Rent allmänt finns det en tendens att överskatta mänsklighetens förmåga att lösa problem, menar Billy Larsson:

– Vi är nämligen usla på att åtgärda sådant vi endast har en intellektuell förståelse för. Om det däremot är ett problem i närtid som har en riktig hotkaraktär, har vi plötsligt en jättekapacitet. Forskare har ju under flera decennier varnat för pandemier, men det har inte lett till några åtgärder. I dag ser vi plötsligt åtgärder vi knappt trodde var möjliga.

MÄNNISKOR HAR BÅDE en egoistisk och en osjälvisk/altruistisk sida, och bägge är viktiga och användbara. Även när det gäller miljöfrågor. De flesta vill till exempel undvika ohälsosam och giftig mat. Om miljöbilar subventioneras, väljer vi gärna sådana eftersom de gynnar plånboken. Vi pantar också flaskor,

eftersom de är värda pengar. Men att enbart sälja in hållbarhet via egenintresse kan också slå tillbaka, visar forskning.

– Om vi behöver förändringar som inte ger omedelbar personlig vinning funkar det inte att använda egocentrisk motivation. Då behövs istället en moralisk motivation. Den är svårare, eftersom den är beroende av vilka värderingar och visioner som styr det offentliga samtalet.

Och här kommer problemet, menar Billy Larsson. För politiken i dag domineras av sakfrågor, som utsläppsrätter eller hur vi ska ha det med kärnkraft. Det blir för tekniskt för de flesta och därmed ganska ointressant. De stora visionerna om vad ett gott liv är, rättvisefrågor eller hur vi behandlar våra djur, lyser med sin frånvaro.

– Den idédebatt som en gång i tiden också inbegrep författare och intellektuella, den fick ju även vanliga människor att gå ut på gatorna och protestera mot exempelvis Vietnamkriget och skapa opinion. Jag saknar en liknande idédebatt som påverkar samhällets värderingar.

Billy Larsson konstaterar att i en värld där vetenskaplig kunskap faktiskt har en ganska hög status måste vi också börja visa att vi tar den på allvar. Även om den inte klickar igång vårt personliga ansvar på samma sätt.

– Om vi lyfte blicken och arbetade mer utifrån de större perspektiven, då skulle vi höja vår nivå som människor. Vi skulle också känna oss mer tillfreds och uppleva våra liv som mer meningsfulla.

MÅNGA HOPPAS NU att corona-krisen ska leda till förändringar mot en bättre värld. Det tror Billy Larsson är önsketänkande.

– Vi trodde ju samma sak efter torkan sommaren 2018, men det blev inte så. Efter corona kommer troligen den medicinska beredskapen att bli bättre, kanske tar vi också itu med djurmarknaderna i Asien. Men i det stora hela blir det nog en återgång till business as usual. Vi kommer förmodligen inte att göra något åt klimatfrågan förrän den börjar bli riktigt akut, och då blir det snarare fråga om anpassningar än långsiktiga åtgärder.

Det låter ju rätt deppigt. Men Billy Larsson känner sig trots allt inte uppgiven. Han poängterar att världen är mer oförutsägbar än vi tror, både på ont och gott. Coronapandemin har visat vilken ofattbar kapacitet som kan mobiliseras. Likaså kan klimatfrågan plötsligt göra att det mest osannolika inträffar.

– Om någon för tre år sedan hade påstått att en tonårig tjej med Aspergers syndrom som sittstreckade för klimatet en dag skulle bli världskänd, få prata inför FN och hamna på omslaget av Time Magazine, då hade man ju trott att den personen var skvatt galen. Enskilda människor kan göra stor skillnad, och allt är möjligt även om det först inte verkade så troligt. Det är oerhört viktigt att komma ihåg! ●

Många möter kyrkan på nya sätt nu

En hel del i kyrkan fortgår nästan som vanligt trots coronapandemin. I vissa församlingar pågår gudstjänstverksamheten på samma tider som de brukar, men med extra försiktighetsåtgärder som mer distans till varandra, noggrann handhygien etc. På sina håll finns till och med fler andaktstillfällen än vanligt.

En del kyrkor håller också extraöppet på vardagarna för att du ska kunna gå dit och sitta en stund eller för att prata med präst eller diakon.

Den grundläggande tanken är att så lite som möjligt ställs in, men så mycket som möjligt ställs om – och uppfinningsrikedomen har varit stor på många håll i stiftet. Sök på församlingens hem-/facebookside, i appen Kyrkguiden eller ring till pastorexpeditionen för att få reda på vad som gäller där du bor!

HÄR ÄR NÅGRA EXEMPEL på aktiviteter:

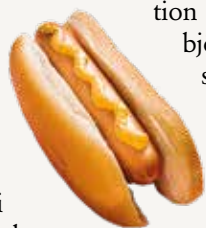
På flera håll har anställda och volontärer hjälpt till att köra ut mat och apoteksvaror till sjuttioplussare och andra riskgrupper som inte kan eller ska gå ut och handla.

Först ut var Storfors där utkörning tre gånger per vecka snabbt kom igång i samarbete med en butik. I Mellerud och Hagfors och på många, många fler platser hjälper kyrkan till i samarbete med kommunen och försvarets frivilligorganisationer.

Samtalsstöd – ofta i form av hembesök – är en stor del av diakonernas arbete. När inte hembesök är möjligt har telefonsamtal, brev, vykort och på sina håll promenad med prat ersatt de vanliga samtalsformerna.

De flesta regelbundna samlingar med fika eller lunch har ställts in. Det gör att många av ”stammisarna” saknar sina sociala kontakter. I Grums ringde man alla som brukade komma på mötena och stämde träff utomhus med några i taget nära deras hem. Där kunde de prata bort en stund – på behörigt avstånd! – och alla fick en ”stammisbullpåse” med sig hem.

UNDER VÅREN har det dukats upp korb och bröd utanför domkyrkoporten i Karlstad. Många – de flesta äldre – har tagit sig dit och fått både korb och en pratstund.

I Karlskoga tog kyrkan tag i elevernas situation när deras gymnasier stängde. Det bjöds på lunch och läxhjälp för de som behövde det.

En tipspromenad i centrala Kil lockade under en tid många barn och föräldrar till en promenad.

Församlingens barnledare såg till att det var nya tipsfrågor varje vecka. I Kil har det också funnits pysselpåsar för barn att hämta på pastorexpeditionen.

I ALLA DE TOLV KYRKORNA i Arvika pastorat finns böcker utlagda där besökarna uppmanas att skriva och dela sin inre berättelse i coronatider – oro, ångest och hoppfulla tankar.

På hemsidan finns också möjlighet att skriva in sina tankar. Allt är anonymt, bara datum efterfrågas.

I Karlstads stift finns 89 barnkörer, 16 ungdomskörer, 147 vuxenkörer och 15 instrumentensembler med tillsammans cirka 4 400 aktiva. I vår har de tvingats ställa in alla vanliga övningar och framträdanden. I Ekshärad provade man att öva körsång via internet. Kantorn Jenny Ekström var först tveksam, men det visade sig fungera ganska bra och vara så trevligt att nästan alla körmedlemmarna ville vara med.

VARSEL, KONKURSER och permitteringar har drabbat tusentals människor. I Arvika har Svenska kyrkan, tillsammans med frikyrkorna, gått ihop och skickat ut en informationsfolder till alla företag i kommunen där de berättar vilket stöd de kan erbjuda i oroliga tider: stöd-samtal lokalt av diakoner och präster, via telefon och internet.

Kyrkorna hoppas också att få signaler från företagen om mer konkreta hjälpbehov när arbetslösheten slår till. ●

Gretas biskopar?

V arför toppade inte biskopsbrevet om klimatet TV-nyheter och förstasidor när det släpptes i höstas? Kanske för att det är hundra sidor långt och till stora delar handlar om teologiska och internkyrkliga aspekter. Men budskapet är så radikalt att Greta Thunberg nog skulle gilla det.

I brevet uppmanas församlingarna att i gudstjänst, bön, samtal och sång få hoppet att växa till kraft och engagemang för skapelsens framtid.

Församlingar och stift ska kraftsamla med externa samarbetspartner för att inte överskrida 1,5 graders uppvärmning. De ska göra handlingsplaner för att ha klimatneutral verksamheter 2030.

Biskoparna uppmanar alla människor att engagera sig för att genom politiken verka för en kraftfull klimatomställning.

Alla bör minska utsläppen genom att ändra res- och matvanor, se över sparande, boende och konsumtion.

Beslutsfattare och myndigheter uppmanas införa effektiva styrmedel och göra nödvändiga investeringar så att Sverige blir klimatneutralt senast 2045. Biskoparna vill att Sverige ska vara pådrivande för en höjd nivå i EUs klimatpolitik.

Dessutom står det att Sverige ska satsa på att stödja utvecklingsländernas klimatarbete – utöver enprocentsmålet för bistånd.

Världens kyrkoledare manas att bidra i ord och handling till en rättvis omställning med särskild hänsyn till fattiga, utsatta och framtida generationer det vill säga de vars röster inte hörs.

Svenska kyrkan, och alla andra kyrkor, ska med sina investeringar visa att vi lämnar fossila alternativ och investerar i hållbarlösningar. ●

Vill du läsa hela biskopsbrevet hittar du det på: svenskakyrkan.se/klimatbrevet

“Det är lätt att tappa modet. Men istället behöver vi påminna oss om hur människor och nationer genom historien överträffat sig själva och gjort det som ingen trott var möjligt – trots allt!” Ur Svenska Kyrkans färdplan för klimatet

Ta hand om dig och planeten på samma gång

Visst låter det perfekt?

I *Handbok för en hållbar människa* får vi tips om hur vi ställer om till hållbara liv för planeten och för oss själva. Kanske kan till och med hållbara ostressade, friska människor med bra relationer bidra till att planeten mår bra?

Catarina Rolfsdotter-Jansson som skrivit den inspirerande, lättlästa boken är också journalist, föreläsare och programledare med stort intresse för miljö, hälsa och yoga. Även det senare märks i bokens yogatips.

På nätet kan du ta del av hennes ”Framtidsspaning baklänges” från *Livet värt att leva* 2019.

Gå in på youtube.com och sök på klimat-ängest karlstad. ●

Handbok för en hållbar människa
Catarina Rolfsdotter-Jansson
Roos & Tegnér, 2018

Vi lever alla under samma himmel

Coronaviruset gör inga undantag. För miljontals människor i världen kan livet inte bara stanna upp och vänta på bättre tider. 135 miljoner människor lever redan i akut behov av humanitärt stöd och i och med coronaviruset försvåras en redan omöjlig situation för många fler.

Act Svenska kyrkan arbetar tillsammans med partner över hela världen för att ge utsatta människor tillgång till hygienartiklar, matpaket och skyddsutrustning etc.

I SOMMAR KRAFTSAMLAR Act Svenska kyrkan för att möta de ökade behoven bland alla behövande i andra länder som ändå lever under samma himmel som vi. ●

Det stöd vi ger är helt avgörande i en tid av kris. Du kan ge livsviktigt bidrag genom att [swisha](https://swisha.se) en gåva till 900 1223.

Läs gärna mer på: svenskakyrkan.se/act

Kyrkogårdar fylls av mer liv

o----- text ULRİK SCHELLER -----o

Nu ska kyrkogårdar och kringliggande marker bli ett Eldorado för biologisk mångfald – och besöksmål för kultur- och naturintresserade. Arvika pastorat har så gott som klart med bortåt 700 000 kronor i EU-pengar till projektet Noaks Ark.

Om några år ska elva aktiva och två äldre kyrkogårdar och kyrklig mark i deras närhet prunka av fler växtarter, surra av fler insekter och fyllas av mer fågelkvitter.

– Att vårda skapelsen är en självklar del i kyrkans arbete, menar prästen Alf Dalberg, som är engagerad i projektet.

DET BÖRJAR MED FÖRTECKNING över så kallade indikatorarter och noggranna inventeringar där det finns tecken på att sällsynta arter redan finns. Också allmänheten bjuds in att delta i inventeringen och rapportera in vad de sett via nätet.

I nästa steg utbildas personalen för att kunna sköta kyrkornas marker så att den biologiska mångfalden ökar. Allt dokumenteras förstås så att kunskaperna kan föras vidare till andra pastorat.

Själva gravarna påverkas inte alls av detta. Det är skötseln av de allmänna ytorna och marken utanför den 5,5 kilometer långa kyrkogårdsmuren som berörs. De många gamla träden och murarna är viktiga livsmiljöer för mängder av till exempel lavar, mossor, insekter och fåglar. Rätt skötsel blir de ännu mer värdefulla.

– Vi ska sätta upp skyltar så att besökarna förstår att vi inte slarvat med gräsklippningen, skrattar Alf Dalberg. Jag hoppas att de i stället upplever en wow-känsla över de nya sevärdheterna!

Tanken är att resebolag och guider ska utveckla kyrkogårdbesök med både kulturhistoria och naturkunskap för sina kunder.

Lars Risberg var kyrkvaktmästare i Bogen under många år. Med ett brinnande intresse för framför allt växter och fåglar skapade han något av det som Noaks Ark nu vill sprida till fler platser.

Han vårdade gräsytor, murar och häckar så att det fanns gott om mat och bra skydd för massor av arter. När han berättar om alla arter i och kring Bogens kyrkogård är han svårstoppad, det forsar fakta ur honom. En del är han extra stolt över:

– På ängen öster om kyrkan fick vi in den rödlistade halvormbunken låsbräken efter några år. Och förutom vanliga jordhumlor hade vi backhumlor, ängshumlor och åkerhumlor! ●

Fakta Noaks Ark

Noaks Ark är ett LEADER-projekt för lokalt ledd utveckling med EU-bidrag. Arvika pastorat samarbetar med bland annat Länsstyrelsen, Värmlands botaniska förening, biodlare, Farmartjänst och ett bussbolag. Alla bidrar med arbetstid. Projektpengarna går framförallt till en anställd projektledare. Projektet ska pågå växtsäsongerna 2020-22.

